

1944—1983

1944

Cumpăr, pe stradă, de la vânzătorii care strigă „formația” „Interesantă”... „Are comunicat” etc., ziarul „Informația zilei” din 29 august (2 pagini), „Director și administrator delegat Grigore Malciu, prim redactor Tudor Arghezi”. Se publică, sub semnătura ultimului, un „Bilet de papagal” Schimbarea la față, sever pamflet împotriva presei burgheze, transformată peste noapte. Tot Arghezi (probabil) scrie notele de la „Calendarul nostru”, unde se poate citi, printre altele : „Joi 24 August. Apariția din nou a ziarului nostru, făcut cum s-a putut, fără redactori, cu puțini colaboratori tehnici din ateliere. Vineri 25 August. Cenzura tot mai există, cu birouri, ștampile și personal civil și militar intact. Cenzura ne trimite interzicerea de apariție a ziarului, pe aceleași formulare de sub dictatura Antonescu. Și semnăturile de pe ele sînt aceleași”. „În sinul Guvernului mocnește, din prima secundă a constituirii lui, contradicția reacțiunii, aliată de nevoie cu spiritul de libertate. Față de timpul pe care Pronia ironică s-a milostivit să-i lase să trăiască, doi șefi de partide, cu miros de naftalină, apar anacronic din boarfele lui Carageale”.

Păstrez gazeta — ca și pe toate celelalte din aceste zile.

1945

Asta-i ciudat ! de Miron Radu Paraschivescu nu e o reprezentație prea izbutită, deși actorii cheltuiesc multă vervă ca să dea culoare personajelor. În a treia săptămîină de la premieră, sala e ocupată pe jumătate. Platarea ne invită, pe cei de la balcon, să coborîm în stal.

Cu toate acestea, spectacolul va obține „Premiul Teatrului Național”.

1946

Fiind aniversarea zilei mele de naștere și neavînd nici un program special — că nici nu știe nimeni de ea — mă duc la inaugurarea Teatrului „Odeon” din Bulevardul Take Ionescu (azi Magheru) nr. 20 (azi Teatrul „Nottara”). E foarte multă lume bună (a timpului). Mărioara Voiculescu e într-o blănă copleșitoare, Mușatescu poartă papion, Șerban Cioculescu povestește savuroase anecdote (literare), Ion Finteșteanu e suplu, elegant, Ramadan e plin de voie-bună. Sîcă Alexandrescu, Radu Beligan, Tantzî Cocea, Mișu Fotino fac un grup aparte.

Are loc o slujbă de sfeșanie, ascultată cu evlavie moderată. Ion Șahighian invită oaspeții în salonul de sus „la un pahar”. Gazetarii stau mai pe lingă ușă : Sandu Naumescu, Ioan Massoff, S. Massler, C. Panaitescu, eu...

Bugetul e extraordinar, vinul, nemaipomenit. Cind consumul e in toi apare, aferat, jovial, N. D. Cocea, directorul general al teatrelor. Se scuza, il felicită pe inginerul Ciulley, il bate pe umăr, afabil, pe fiul acestuia, Liviu, urează succes noii scene și, la un moment dat, dispare.

Teatrul se va deschide însă peste vreo trei luni.

1951

Distribuția din Pădurea de Ostrovski (Teatrul Municipal) este extraordinară. Joacă Lucia Sturdza Bulandra (conducătoarea instituției), Emil Botta, Jules Cazaban, Octavian Cotescu, Ștefan Ciubotărașu, Marieta Rareș, Dan Nasta, Ileana Predescu...

După cîtva timp, directoarea teatrului imi face aspre observații pentru „acei critici“ care n-au văzut cît de nou și adînc e talentul tînărului Cotescu. Îi atrag atenția, cu respect, că acest tînăr a fost salutat ca o certitudine. După părerea domniei-sale e însă „prea puțin“ ceea ce s-a spus și „neanalitic“. „Nu ne mai îndopați cu adjective — se înfurie, iar, pe noi toți — serviți-ne argumente, explicați rolurile, luați în discuție caracterele scenice“.

Spectacolul se va juca aproape zece ani în șir (însă cu unele modificări de distribuție care l-au tot subțiat).

1956

Apare, în aprilie, revista „Teatrul“, lunar, „organ al Ministerului Culturii și Uniunii Scriitorilor din R.P.R.“ Colegiul de redacție e format din: Camil Petrescu (președinte), Simion Alterescu, Aurel Baranga, Margareta Bărbuță, Radu Beligan, Mihail Davidoglu, Lucia Demetrius, Dan Nasta, Irina Răchișteanu, Florin Tornea, George Vraca. Redactor-șef: Horia Deleanu.

Sînt poftit a colabora. Produc cîteva pagini de impresii teatrale dintr-o călătorie în Uniunea Sovietică.

Printre cei ce iscălesc în primul număr al publicației sînt: Tudor Vianu, Lucia Sturdza Bulandra, G. Ciprian, Horia Lovinescu, Ion Finteșteanu, Ion Șahighian. Coperta e realizată de Toni Gheorghiu.

Criticii sînt, deocamdată, Ștefan Augustin Doinaș, Ion D. Sîrbu, Florian Potra, Mira Iosif, Al. Popovici.

Rubrica intitulată „Clar-obscur“ semnalează drept „Clar“ cronici ale lui Radu Popescu, Vicu Minaro, Traian Liviu Birădescu (Timișoara), iar drept „Obscur“, articole de Radu Naumescu din Birlad, N. Irimescu și Fl. Lăzărescu din Petroșani și Aurel Gurghianu (Cluj).

Redacția și administrația sînt în București, Calea Victoriei 174.

Numărul 2 nu apare însă în mai (luna următoare), ci în iunie. În cursul primului an, revista va avea șapte apariții. Al doilea număr adaugă, ca nume de colaboratori, pe acelea ale lui Ion Marin Sadoveanu, Costache Antoniu, Titus Lăptes, Marin Iordă, Victor Eftimiu, Liviu Ciulei („Teatralizarea picturii de teatru“), Ecaterina Oproiu, Gh. Storin, Marietta Sadova, V. Maximilian, Alf Adania, Mircea Mancaș, Paul B. Marian.

Redacția îi așază la masa rotundă pe dramaturgii: Alexandru Kirilescu („Apreciez mult teatrul lui Davidoglu...: deși sînt nevoit să-i reproșez că fuge de conflict, multe din ciocnirile dramatice ale eroilor săi petrecîndu-se în afara scenei“), Lucia Demetrius („De fapt umorul a fost oarecum strangulat în dramaturgia noastră, trece printr-un fel de impas“), Aurel Baranga („Autorii noștri de teatru — și mă refer și la mine — au plecat vneori nu de la viață, ci de la dogme, înlăuntrul cărora îndesau materialul de viață“), Mircea Ștefănescu („Să se facă loc pe lângă teatre și tinerilor autori dramatici, nu numai celor consacrați“). Ce și-a propus discuția? „Dezbaterea cîtorva din problemele ce interesează literatura noastră dramatică și teatrul, acum în pragul Congresului scriitorilor“ (nota redacției).

Dezbaterile de creație din cadrul Festivalului național al teatrelor dramatice se desfășoară în sediul vast, încăpător și elegant, al Asociației oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale din strada Filimon Sirbu.

În prima zi se discută despre spectacolul experimental Lucian Blaga, realizat la Teatrul „Nottara” de regizorul Ion Olteanu.

Un fragment din discuție, după stenogramă :

Regizorul CRISTIAN NACU (Birlad) : Experimentul m-a impresionat. Am întâlnit aici o mare grijă pentru cuvint, față de poezie, față de sensurile moderne ale textelor. Teatrul românesc are nevoie de experimente, de găsirea a noi modalități de expresie.

Artista emerită DINA COCEA : Dumneata crezi că teatrul lui Blaga se pretează la un experiment ca acela care ne-a fost propus ?

CRISTIAN NACU : Cred că se pretează. Deși actorii erau în costume de stradă, fără artificii vestimentare, m-au emoționat și m-au convins. Spectatorul înțelege subiectul, înțelege fabulația și e incitat să cerceteze în continuare opera lui Blaga.

DINU SĂRARU, critic teatral : Nu cred că se poate vorbi la Blaga despre acțiune, despre fabulație. Aspectul interesant al problemei...

CRISTIAN NACU : ...Dați-mi voie : spectatorul obișnuit se întâlnește în acest spectacol cu gândurile lui Blaga, ceea ce socot că e foarte important.

DINU SĂRARU : Dacă-i numai asta, înseamnă că ne găsim la un stadiu inferior de cultură, la un nivel școlăresc. Se citește la școală un fragment dintr-o operă și elevul e îndemnat apoi s-o cerceteze toată.

CRISTIAN NACU : În principiu, aveți dreptate. Depinde însă cum prezinți textul. Un profesor bun poate incita elevul să citească. S-ar putea ca spectacolul să nu incite. Dar e tot atât de posibil să fie incitant. Eu îl apreciez ca atare.

DINU SĂRARU : Despre ce fel de incitare vorbiți ? Spectacolul incită ca atare, sau trezește doar interes pentru simpla lectură a piesei ?

HORIA LOVINESCU : Ca director al Teatrului „Nottara”, sînt interesat să știu dacă teatrul nostru a făcut bine înscriind în festival un spectacol experimental Blaga. S-ar putea să fiu pe o poziție diferită chiar de aceea a regizorului, colaboratorul meu. Spectacolul Blaga are o formulă tranzitorie, un caracter mai mult cultural decît teatral. Firește, caracterul hibrid al reprezentăției se supune discuției. Eu unul aș opina că e bine să uzăm de această formulă în anumite situații.

DINU SĂRARU : E foarte meritos că s-a pus în scenă Blaga la București. Dar dincolo de meritele culturale, pe care tovarășul Lovinescu le-a subliniat — și cu care sînt de acord — e vorba de modalitatea în care a fost creat spectacolul. D-na Dina Cocea pune întrebarea, foarte justificată, dacă nu cumva acest spectacol lasă o impresie de diletantism, și atunci e oportun să vedem dacă opera lui Blaga se pretează la un atare mod de teatru și dacă n-ar fi mult mai util să integrăm realmente în repertoriu opera acestui filozof, unul din cei mai mari gînditori și scriitori ai noștri, și s-o abordăm cu mijloacele artistice cuvenite.

V. SILVESTRU, critic teatral : Consider experimentul Blaga de însemnătate programatică, în sensul că pentru prima oară intră în cîmpul experiențelor drama românească. Directorul teatrului, regizorul, grupul de actori au făcut acest lucru bizuiți pe o documentare serioasă, au deschis un drum. Aș vrea totuși să întreb : introducînd în repertoriul teatrului dv. această încercare v-ați gîndit la ea ca la o deschidere pentru reprezentarea operei lui Blaga în condițiile spectacolelor obișnuite ?

HORIA LOVINESCU : O intenție mai veche a fost de a da un Blaga complet. Dar diferite socoteli de ordin intern, trupa de care dispunem, o anumită conjunctură repertorială nu ne-au permis-o. Consider că e o cinste pentru orice teatru românesc să înscrie în repertoriu o piesă de Blaga. Și fiind să declarăm că avem intenția de a nu renunța.

V. SILVESTRU : Dacă ați conceput experimentul ca o pregătire pentru prezentarea integrală măcar a unei piese de Blaga, el mi se pare a fi perfect justificat.

ION OLTEANU : Am întocmit spectacolul deliberat pedagogic. Vom căuta să facem un grup de asemenea spectacole, cu același nucleu actoricesc.